

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΚΑΙ ΞΕΝΑΓΗΣΗ ΣΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΗΣ ΝΑΞΟΥ ΚΑΙ ΣΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΠΟΥ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ

Την 1η Φεβρουαρίου 2023 επισκεφτήκαμε με την Α' και Β' τάξη το Κάστρο της Νάξου στο πλαίσιο σχολικής εκδρομής του σχεδίου δράσης (αξιολόγησης σχολικής μονάδας): "Ανακαλύπτοντας τον πολιτισμό και τα μνημεία της Νάξου", με συντονίστρια την καθηγήτρια φιλόλογο Αριστογέννη Βασιλική. Οι μαθητές ξεναγήθηκαν στα μνημεία του Κάστρου, ενώ είχε προηγηθεί σχετική προετοιμασία ώστε να κατανοήσουν τη σημασία και τον ρόλο του ενετικού κάστρου σαν σύνολο, καθώς και του κάθε μνημείου που περιλαμβάνεται εντός αυτού.

Καθώς τα ίχνη της ενετικής παρουσίας στη Νάξο είναι ορατά μέχρι και σήμερα και αποτελούν σημαντικό μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς του νησιού, συγκεκριμένα αναλύθηκαν τα παρακάτω (από τη φιλόλογο Βασιλική Αριστογέννη και μαθητές που είχαν προετοιμαστεί σχετικά) :

«Το Κάστρο της Νάξου είναι ένα από τα λίγα εξολοκλήρου σωζόμενα στην Ελλάδα οικιστικά σύνολα με δομή μεσαιωνικής πόλης.» (Σάββαρη, Σταθάκη-Σπηλιοπούλου & Τσαμτσούρη, 1997: 19) «Αποτελεί το σημαντικότερο σύνολο μνημείων της ενετικής περιόδου στο νησί.» (Λεκάκης, 2007: 6) Έχει τα σύμβολα της εκκλησιαστικής και κοσμικής εξουσίας, στο κέντρο του δηλαδή έναν καθολικό καθεδρικό ναό κι έναν κεντρικό πύργο. Όλες οι πορείες οδηγούν περιφερειακά και ακτινωτά σε αυτούς τους δύο βασικούς πόλους έλξης. Πολύ χαρακτηριστικά είναι τα ενετικά εκκλησιαστικά κτήρια του Κάστρου, «το μοναστήρι του Αγίου Αντωνίου, η μονή των Καπουτσίνων, το μοναστήρι των Ουρσουλινών Καλογραιών –τόπος εκπαίδευσης για τα Καθολικά κορίτσια του νησιού- και η Εμπορική Σχολή, όπου δίδασκαν καθολικοί Ιησουίτες μοναχοί, μαρτυρούν την προσπάθεια των Βενετών να περάσουν το δυτικό πολιτισμό και τρόπο σκέψης με κυριότερο εκφραστή τη θρησκεία.» (Σάββαρη κ.άλ., 1997: 19)

Μέσα στην παλιά Χώρα, όλοι οι εσωτερικοί δρόμοι οδηγούν στη θάλασσα, αλλά και όλοι οι εσωτερικοί δρόμοι οδηγούν -περιφερειακά ή ακτινωτά- στο Κάστρο, στις πύλες που έχτισε ο Μάρκος Σανούδος το 1207. Το τείχος του Κάστρου αποτελείται από τα περιμετρικά σπίτια που σχηματίζουν ένα πεντάγωνο και κλείνει με τρεις πύλες. Σήμερα σώζεται η νότια πύλη στην πλατεία Πραντούνα, το «Παραπόρτι» και η βορειοδυτική, η περίφημη «Τρανή Πόρτα», δίπλα στον μοναδικό σωζόμενο κυκλικό

πύργο –αυτόν του Γλέζου, ενώ η νοτιοανατολική πύλη δε σώζεται (Σάββαρη κ.άλ., 1997: 18) Μπαίνουμε λοιπόν είτε από το Παραπόρτι, είτε από την περίφημη Τρανή Πόρτα. Η Τρανή Πόρτα και η Πορτάρα είναι σίγουρα οι πιο γνωστές εικόνες από τη Νάξο. Οι στενοί ανηφορικοί δρόμοι μας οδηγούν στο ψηλότερο σημείο του κάστρου (στην κορυφή του λόφου) δηλαδή στο πυρήνα του οικισμού όπου βρίσκονται τα κέντρα κοσμικής και εκκλησιαστικής εξουσίας (τα ερείπια του Κεντρικού πύργου που η τοπική αφήγηση - παραδοση θέλει να είναι ο πύργος του Μάρκου Σανούδου και η Μητρόπολη των Καθολικών), η Εμπορική Σχολή που σήμερα φιλοξενεί το Αρχαιολογικό Μουσείο Νάξου, δίπλα της η Καπέλλα Καζάντζα, η Σχολή Ουρσουλινών, και το Καθολικό Επισκοπικό Μέγαρο.

«Περνώντας τις πύλες του Κάστρου, περνάμε ουσιαστικά σ' έναν άλλο χώρο και χρόνο όπου κυριαρχούν η ηρεμία, οι στενοί σπασμένοι δρόμοι, οι χαρούμενες αυλές με τα λουλούδια τους, τα αρχοντικά –πραγματικά παλάτια των φράγκικων οικογενειών με τα οικόσημα στα υπέρθυρα. Μια κάθετη εγχάραξη που σώζεται στη μαρμάρινη παραστάδα της Τρανής Πόρτας μας προδιαθέτει για τον διαφορετικό κόσμο στον οποίο ετοιμαζόμαστε να εισχωρήσουμε: πρόκειται για τον βενετσιάνικο πήχυ. Εδώ οιπραματευτάδες μετρούσαν τα υφάσματα που έφερναν για τις αρχόντισσες!» (Κατσουρού & Κατσουρός, 2001: 60) Ένα κάστρο, όπως παρατηρεί και ο Γεώργιος Ανωμερίτης, «από τα ελάχιστα της χώρας, το οποίο από την ίδρυσή του, λίγο μετά το 1207, έως σήμερα παραμένει συνεχώς κατοικημένο αποτελώντας ένα διαχρονικά ενεργό μεσαιωνικό οικισμό» που από μόνος του κρατάει ζωντανή την παράδοση (2010).

Βασιλική Αριστογέννη

Βιβλιογραφικές πηγές

Ανωμερίτης Γ., (2010). *Το κάστρο της Νάξου και οι εκκλησίες του. Ένας διαχρονικά ενεργός μεσαιωνικός οικισμός*, Εκδόσεις Μίλητος.

Αριστογέννη Β. (2010). *Τα ενετικά μνημεία της Νάξου. Προστασία και Ανάδειξη*. Εργασία στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Εκπαίδευση και Πολιτισμός» (Μάθημα: Προστασία Πολιτιστικής Κληρονομιάς). Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.

Κατσουρού Σ. και Κατσουρός Κ., (2001). *Νάξος & μικρές Κυκλάδες*, Εκδόσεις Toubi's, Αθήνα.

Σάββαρη Ελ., Σταθάκη-Σπηλιοπούλου Μ. & Τσαμτσούρη Β., (1997). *Η παραδοσιακή αρχιτεκτονική, Η Νάξος ως πολεοδομικό σύνολο περιλαμβάνει τα ενετικά πρότυπα και τη γνήσια κυκλαδίτικη αισθητική*, Εφημερίδα Καθημερινή, Ένθετο 7 ημέρες, Αθήνα, σελ.18-21.

Ακολουθούν σχετικές φωτογραφίες:

Εικόνα 1: Ο Πύργος του Μάρκου Σανούδου αριστερά και η Μητρόπολη των Καθολικών στο βάθος (τα κέντρα κοσμικής και εκκλησιαστικής εξουσίας αντίστοιχα)

Εικόνα 2: Η Μητρόπολη των Καθολικών

Εικόνα 2: Η Μητρόπολη των Καθολικών